

Rámcová pozícia Slovenskej republiky k budúcnosti politiky súdržnosti Európskej únie

Po viac ako piatich rokoch členstva Slovenskej republiky v Európskej únii sa preukázala skutočnosť, že z ekonomického pohľadu je pre Slovensko a jeho dlhodobý úspešný rozvoj kľúčové členstvo v tomto integračnom zoskupení a z neho vyplývajúce záväzky a výhody. Jednou z najvýznamnejších a najhmataateľnejších výhod členstva v Únii je možnosť využívať európske fondy v rámci politiky súdržnosti EÚ.

Hlavným cieľom politiky súdržnosti z hľadiska potrieb a priorít Slovenskej republiky je znižovanie hospodárskych a sociálnych rozdielov v úrovni rozvoja európskych regiónov. V zhode s prevládajúcimi názormi Slovenská republika uznáva dôležitú úlohu politiky súdržnosti pri budovaní Európskej únie a vyjadruje podporu pokračovaniu jej uplatňovania. SR sa stotožňuje s názorom, že politika súdržnosti má byť zameraná na podporu konkurencieschopnosti všetkých regiónov prostredníctvom využívania ich vnútorného potenciálu (zaostávajúcich i nezaostávajúcich za úrovňou EÚ ako celku), ale zastáva názor, že hlavná pozornosť sa má sústreďovať a vyššia miera pomoci zameriavať práve do zaostávajúcich regiónov.

Politika súdržnosti EÚ sa od roku 1999 realizuje v sedemročných programových obdobiach. Slovenská republika pri začiatku členstva v Únii (1. mája 2004) vstúpila do programového obdobia EÚ 2000 až 2006 v skrátenom programovom období rokov 2004 – 2006. Ukončovanie tohto programového obdobia ešte stále prebieha nielen na základe pravidla n+2, ale aj vďaka tomu, že Európske spoločenstvo vzhľadom na finančnú a hospodársku krízu predĺžilo obdobie oprávnenosti výdavkov na politiku súdržnosti o pol roka (do 30. júna 2009).

Zároveň dnes naplno prebieha implementácia programového obdobia 2007 – 2013. Pokrok v implementácii programov a stav čerpania štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu v rámci Národného strategického referenčného rámca SR na roky 2007 – 2013 je predmetom samostatných správ, ktoré na základe uznesenia vlády SR číslo 573 z 27. 8. 2008 (úloha B.1.) pravidelne predkladá vláde SR minister výstavby a regionálneho rozvoja SR v spolupráci s ministrom financií SR.

Okrem programov čerpania európskych fondov schválených na obdobie 2007 – 2013 na európskej úrovni už od roku 2007 prebiehajú diskusie o podobe budúcej politiky súdržnosti na programové obdobie po roku 2013.

Ak má Slovenská republika zmysluplne a efektívne využívať finančné prostriedky z politiky súdržnosti, je potrebné si uvedomiť dlhodobý cyklus celého programového obdobia od procesu tvorby európskych stratégií, viacročného finančného rámca (finančnej perspektívy), legislatívnych predpisov a administratívnych postupov, cez implementáciu projektov vrátane vyhlasovania výziev, vyhodnocovania projektov, ich samotnej realizácie a jej prefinancovania až po monitorovanie projektov, ich kontrolu a audit. Z uvedeného vyplýva, že tento cyklus presahuje obdobie 15 rokov.

Z tohto pohľadu je zrejmé, že okrem uzatvárania programového obdobia 2004 – 2006 a implementácie Národného strategického referenčného rámca a operačných programov na roky

2007 – 2013 je nevyhnutné už dnes začať sa vážne zaoberať prioritami Slovenskej republiky na budúce programové obdobie po roku 2013. Existuje pre to niekoľko závažných dôvodov: Slovenská republika má nielen šancu, ale aj povinnosť reálne vstúpiť do identifikácie európskych priorít a do tvorby európskych a regionálnych programov, definovať alebo podporiť finančné nástroje, vhodné pre slovenské regióny, byť pri tvorbe a pripomienkovaní legislatívy politiky súdržnosti po roku 2013, presadzovať vlastné národné priority, koordinovaným prístupom získať čo najviac finančných prostriedkov z Európskej únie po roku 2013.

Východiskovým podkladom pre zabezpečenie účinného a efektívneho využitia prostriedkov z fondov EÚ po roku 2013 bude po svojom schválení dokument celoštátneho charakteru, a to Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (národná stratégia), ktorá vychádza z koncepčných, strategických a programových dokumentov na národnej a regionálnej úrovni.

Práce na národnej stratégii sa uskutočňujú v období, kedy budúca podoba politík (vrátane rozpočtu) Európskej únie po roku 2013 je ešte len predmetom diskusií. V súvislosti s využívaním doplnkových zdrojov EÚ je však dôležité, aby budúci systém politiky súdržnosti EÚ vychádzal z dobrých skúseností v programovom období 2007 - 2013.

Pre potreby účinného a efektívneho naplňovania cieľov politiky súdržnosti EÚ je v budúcom období dôležité posilniť jej integrovaný prístup pri uplatnení týchto princípov:

- systém bude podporovať financovanie z rôznych druhov fondov;
- systém nebude vylučovať ani prepájanie rôznych politík EÚ;
- systém bude zabezpečovať integrovaný prístup pri podpore jednotlivých aktivít;
- v rámci integrovaného prístupu bude venovaný osobitý zreteľ na podporu takých priorít, ktoré reflektujú na využívanie vnútorného potenciálu regiónov;
- implementačný systém bude orientovaný predovšetkým na výstupy pri zohľadnení princípov správneho finančného riadenia;
- systém bude v oveľa väčšej miere podporovať budovanie partnerstiev;
- systém bude podporovať posilnenie administratívnych kapacít a zabezpečenie ich vzdelávania;
- systém bude podporovať zníženie byrokratického zaťaženia, zjednodušenie auditu a kontrolných procedúr;
- systém bude obsahovať prvky korigujúce smerovanie pomoci pri vyrovnávaní medziregionálnych rozdielov z národnej úrovne členských štátov;
- systém bude podporovať vyváženosť intervencií investičného a neinvestičného charakteru;
- systém bude podporovať rozvíjanie medzinárodných partnerstiev a spoluprácu.

Na úrovni orgánov a inštitúcií Európskej únie sa diskusie o budúcnosti politiky súdržnosti vedú od roku 2007 na základe pracovných dokumentov, publikovaných Európskou komisiou, prejavov alebo prezentácií jej oficiálnych predstaviteľov, záverov z diskusie odohrávajúcej sa na konferenciách a seminároch k predmetnej problematike alebo výstupov z expertných skupín, pracujúcich na základe žiadosti alebo poverenia Európskeho spoločenstva.

V rámci diskusie o budúcnosti politiky súdržnosti boli doteraz zverejnené nasledovné hlavné dokumenty:

- Štvrtá správa o hospodárskej a sociálnej súdržnosti, ktorou EK v máji 2007 otvorila verejnú diskusiu o budúcnosti politiky súdržnosti a načrtla výzvy, ktorým táto politika bude čeliť v budúcnosti;

- Piata správa o pokroku v oblasti hospodárskej a sociálnej súdržnosti, ktorá v júni 2008 sumarizovala výsledky verejnej diskusie k predchádzajúcej 4. správe;

- Zelená kniha o územnej súdržnosti – z územnej rozmanitosti urobiť prednosť, ktorá 6. októbra 2008 otvorila verejnú diskusiu o územnej súdržnosti a orientovala pozornosť na územný rozmer politiky súdržnosti. V záujme zdokonaľovania procesu realizácie politiky súdržnosti EÚ zelená kniha odporúča oveľa viac brať do úvahy aj rozmanitosť regiónov EÚ a ich potenciálu. V súvislosti s uvedenou diskusiou MVRR SR ako ústredný orgán štátnej správy zodpovedný za regionálnu politiku predložilo vláde SR „Návrh predbežného stanoviska SR k Zelenej knihe o územnej súdržnosti“, ktorý bol schválený uznesením vlády SR č. 145 z 18. februára 2009. Schválené predbežné stanovisko SR tlmočil potom minister výstavby a regionálneho rozvoja SR členke EK zodpovednej za regionálnu politiku Danute Hübnerovej svojím listom z 24. februára 2009. Výsledky verejných konzultácií, ktoré trvali do 28. februára 2009, sú zosumarizované v 6. správe o pokroku v oblasti hospodárskej a sociálnej súdržnosti zverejnenej v júni 2009.

- Pracovný dokument „Regióny v roku 2020“, publikovaný v novembri 2008, obsahujúci analýzu možného regionálneho dosahu štyroch hlavných výziev, ktorým čelí Európa: globalizácia, demografické zmeny, zmena klímy, energetická bezpečnosť a udržateľnosť;

- Diskusný dokument (reflection paper) o budúcnosti politiky súdržnosti, prezentovaný členkou Komisie Danutou Hübnerovou na neformálnej schôdzke ministrov regionálneho rozvoja v Mariánskych Láznach v apríli 2009;

- Správa, ktorú pripravil na žiadosť komisárky D. Hübnerovej p. Fabrizio Barca, generálny riaditeľ na talianskom ministerstve hospodárstva a financií s tímom spolupracovníkov a expertov z celej EÚ v apríli 2009 pod názvom Agenda reformy politiky súdržnosti (An Agenda for a Reformed Cohesion Policy) - tzv. Barcova správa;

- Pracovný dokument EK „Stratégia EÚ 2020“ publikovaný v novembri 2009, ktorého zámerom je definovať nové ciele smerujúce k zvyšovaniu konkurencieschopnosti EÚ do roku 2020. Uvedený dokument má napomôcť prekonať dôsledky krízy a urýchliť prechod k vedomostnej a zelenej ekonomike.

S cieľom diskutovať budúcu podobu politiky súdržnosti ustanovilo generálne riaditeľstvo EK pre regionálnu politiku (DG Regio) v júni 2009 pracovnú skupinu na vysokej úrovni (tzv. High Level Group - HLG). Členovia HLG zo všetkých členských štátov EÚ majú na jej

zasadnutiach možnosť prezentovať nielen širšie zamerané politické názory na budúcnosť politiky súdržnosti, ale aj predkladať praktické a konkrétne návrhy na jej budúcu podobu a fungovanie.

V súvislosti s diskusiou o politike súdržnosti sa očakáva, že:

- nový člen EK zodpovedný za regionálnu politiku Paweł Samecki (vystriedal Danutu Hübnerovú) bude v období svojho pôsobenia prezentovať orientačný dokument (tzv. orientation paper) o politike súdržnosti, ktorý bude vychádzať z doteraz publikovaných dokumentov a diskusií k nim;

- novú architektúru politiky súdržnosti predstaví Európska komisia v priebehu roku 2010 v tzv. „Piatej správe o hospodárskej a sociálnej súdržnosti“.

Súčasťou koordinácie politiky Európskej únie na veľkých územiach je napríklad vypracovanie stratégie EÚ pre región Baltického mora a práce na stratégii EÚ pre dunajský región (Dunajská stratégia), ktorá má byť predložená Rade v decembri 2010.

Návrh novej architektúry politiky súdržnosti predstaví Európska komisia v priebehu roka 2010 v tzv. Piatej správe o hospodárskej a sociálnej súdržnosti.^[1] Oficiálny pohľad EK na budúcnosť politik EÚ vrátane politiky súdržnosti však možno očakávať už v rámci diskusie o revízii rozpočtu EÚ, ktorá sa začne následne po predložení oficiálneho dokumentu Európskej komisii k revízii rozpočtu EÚ, pravdepodobne v 1. polroku 2010. Tu je potrebné zdôrazniť, že podľa aktuálnych informácií z prostredia Komisie je dôležité miesto politiky súdržnosti v novom rozpočte EÚ ohrozené na úkor novodefinovaných priorít, ako sú udržateľný rast a pracovné miesta, klíma a energie, globálna Európa. Aj napriek tomu, že sa tieto názory neprezentujú oficiálne, je potrebné si uvedomiť, že takéto názory v Komisii a v niektorých členských štátoch existujú a budú pretrvávať aj naďalej a práve z tohto dôvodu je veľmi dôležitá aktívna podpora budúcej politiky súdržnosti pre SR, ktorá bude aj v budúcom období patriť medzi prijímateľov výhod tejto politiky. Na základe záverov o revízii rozpočtu pripraví Komisia návrh viacročného finančného rámca pre obdobie po roku 2013, ktorý by mal byť predstavený v prvej polovici roku 2011. Tento návrh bude už obsahovať i finančné vyjadrenia priorít budúcej politiky súdržnosti a následne v rokoch 2011 až 2012 budú spracované a predložené prvé návrhy príslušných právnych predpisov.

Pokiaľ ide o stanovisko Slovenska k problematike reformy rozpočtu EÚ po roku 2013, je stále platné predbežné stanovisko SR k revízii rozpočtu 2008/2009, schválené uznesením vlády SR č. 189 z 26. marca 2008. Vládou schválené stanovisko predložil minister financií SR Európskej komisii v apríli 2008 ako príspevok Slovenskej republiky do diskusie o budúcnosti rozpočtu EÚ. Na Ministerstve financií SR je zriadená medzirezortná pracovná skupina pre reformu rozpočtu EÚ, ktorá v prípade potreby a v nadväznosti na očakávaný oficiálny dokument Európskej komisie môže pripraviť aktualizované stanovisko SR k revízii rozpočtu EÚ po roku 2013.

S cieľom zabezpečiť prípravu takých priorít SR, ktoré bude možné presadiť v procese diskusií o budúcej politike súdržnosti EÚ, je nevyhnutné úzko spolupracovať aj so zástupcami Stáleho zastúpenia SR pri EÚ.

Záver:

Napriek tomu, že aktivity spojené s ukončovaním programového obdobia 2004 – 2006, ako aj implementácia programov a projektov Národného strategického referenčného rámca v programovom období 2007 – 2013 sú mimoriadne náročné, je nevyhnutné už v súčasnom období venovať pozornosť stanoveniu priorít Slovenskej republiky na obdobie po roku 2013. Na úrovni Európskej únie sa prakticky od roku 2007 otvárajú verejné diskusie k dokumentom, ktoré doteraz publikovala alebo v dohľadnom čase bude publikovať Európska komisia.

Očakáva sa, že v priebehu rokov 2010 až 2011 verejné diskusie prejdú do štádia rokovaní o obsahu oficiálnych dokumentov, ktoré spolu vytvoria politiku súdržnosti EÚ na obdobie po roku 2013. Pôjde o stanovenie celkových strategických priorít politiky súdržnosti, začlenenie územnej súdržnosti ako nového prvku do celkového rámca politiky súdržnosti, prípravu nového rozpočtu EÚ na roky 2014 – 2020, ako aj (v rokoch 2011 - 2012) o rokovania o návrhoch nových legislatívnych predpisov o európskych fondoch.

Slovenská republika sa doteraz aktívne zapájala do diskusií k publikovaným diskusným dokumentom a rovnako aktívne má v úmysle participovať aj na oficiálnych rokovaníach s cieľom presadzovať národné a regionálne záujmy SR. Na dosiahnutie tohto zámeru bude potrebné pravidelne vyhodnocovať prebiehajúce diskusie a rokovania, o vývoji informovať vládu SR a postupovať v zmysle schválených inštrukcií.

---

[1] Poznámka k číslovaní správ: plnohodnotnú správu o hospodárskej a sociálnej súdržnosti (full cohesion report) vydáva Komisia každé tri roky. V rokoch medzi publikovaním správy o súdržnosti je vydávaná správa o pokroku v hospodárskej a sociálnej súdržnosti (progress report). Obidva typy správ majú svoje vlastné poradové čísla.